

naast veel licht ook veel schaduw, ja het is ons, alsof de schaduw het licht geheel verdonkert.

Prof. Richter wijdt in zijn artikelen „Zur Missionslage“ in afl. 9 en 10 van den 10en jaargang van het Neue Allg. Miss. Zeitschrift tamelijk breed erover uit. Hij spreekt van „ein riesiges Programm“, door de Protestantische zending „in Angriff genommen“. Inderdaad, want de geheele niet-Christelijke wereld en een groot deel der Roomsche-Katholieke wereld is voor haar object, en geen enkele andere godsdienst heeft een zoodanige poging gewaagd om anderen voor zich te winnen.

Naast haar staat de Roomsche zending, die niet minder krachtig aan het werk is getogen. Deze heeft zelfs den voorrang wegens de macht van het geld, de menigte van arbeiders en de eenheid van leiding.

Maar hoe ook verschillend, beide zendingen willen de heidensche en Mohammedaansche wereld voor het Christendom winnen.

Kan nu dit machtige plan gelukken? Is er kans de overwinning te behalen?

Als wij afzien van alles, wat voor oogen is en slechts denken aan de almachtige en onwederstandelijke kracht van Gods Geest, dan gelooven wij, dat alles kan, en God zelfs met nog minder middelen de wereld kan bekeeren.

Doch wij moeten ook de menschelijke zijde bezien. En dan mag de vraag gesteld: staat de zending er goed voor?

In menig opzicht: ja, heel goed. Immers, de zending wordt gedreven door volken, die de wereld beheerschen. Geheel Europa en Amerika en Australië zijn in hun macht, en groote landen in Azië en Afrika zijn aan hen onderworpen.

Daarbij hebben de Christelijke volken beschikking over de wetenschap en de techniek.

Wel heeft de wereldoorlog veel kwaad gedaan, en is veel van het prestige verloren, maar het feit blijft, dat het Christendom de leermeester der wereld is, en in hun cultuurhonger zoeken de volken nog steeds bij de Christenvolken verzadiging.

In de tweede plaats zijn de zendingen toegerust als nooit tevoren. Als men de vorige eeuwen vergelijkt bij hetgeen nu is, valt de tegenstelling dadelijk in het oog. Welk een propagandamateriaal staat de zending ten dienste! Zij heeft de beschikking over prachtig ingerichte hospitalen, scholen van allerlei aard, tot universiteiten toe, de drukpers, enz. De Bijbel werd reeds overgezet in honderden talen. En van Protestantische en Roomsche zijde staan 25.000 zendelingen in het veld, waarvan velen zijn mannen met zeer wetenschappelijke vorming.

Ook schijnt er overal toegang te zijn. Afstanden zijn er niet meer. De automobiel vergemakkelijkt het werk voor de arbeiders.

Ook is er bij laag en hoog verlangen naar ontwikkeling, in elk geval naar iets anders. De velden zijn wit om te oogsten!

Er is licht. Maar er is meer schaduw, veel meer. Neem maar den concurrentiestrijd tussen Protestantisch en Roomsche. In ons eigen Indië wordt het danig gevoeld.

Erger is, dat de Christelijke cultuur van haar Christelijk gewaad wordt ontdaan, en wat er overblijft is het tegenwoordige Saecularisme, dat met groote vrees vervult; want het Saecularisme heeft geen religie noodig, daar wetenschap en techniek zijn afgoden zijn. En de niet-Christelijke volken, wien het om de cultuur der blanken te doen is, nemen die cultuur over zonder de Christelijke religie, zonder éénige religie; het Saecularisme heeft ze overmocht.

Daarbij komt de aanval van het bolsjewisme, dat Prof. Richter een bijzonder groot gevaar acht. Het voert een ongeëvenaarde propaganda, en vindt allerwege steun, in ieder geval een vruchtbaren bodem. De volksmassa van Afrika en Azië leeft in zoo vreeselijke armoede, dat het bolsjewisme er wel ingang moet vinden en als macht ter verlossing juichend wordt begroet.

Ook met den nationalistischen geest, die overal ontwaakt, en het rassenbesef moet rekening worden gehouden. Vroeger achtten de niet-Christelijke volken de onderdrukking door het blanke ras als een onoverkomelijk noodlot; zij konden er toch niet tegen op! Maar er kwam verandering, eerst door de geweldige ontwikkeling van Japan, dat wel de Christelijke cultuur overnam, maar toch zich verre hield van het Christendom zelf; en daarna door den grooten oorlog, die het den volken deed verstaan, dat de blanken niet onoverwinnelijk zijn.

In verband hiermee leven ook de nationale godsdiensten weer op; men acht het één te zijn: de voorvaderlijke godsdienst en de liefde tot eigen land en volk. En al vindt men in dien godsdienst zelf niet meer bevrediging, toch wordt deze aanvaard, omdat hij tot steun is van het nationalistischen streven.

Zoo doet zich het merkwaardig verschijnsel voor, schrijft Prof. Richter, dat uit de rommelkamer van het verleden, het eene onder stof verborgen pronkstuk na het andere wordt te voorschijn gehaald en opgepoetst en aan de verbaasde wereld wordt aangeboden: Vedanta, Bhāgavad-gita, Bhakti in eijdeloozen vorm en veelheid, of ook „de hokospokus der Theosophie“.

En om niet meer te noemen, onder de schaduwen, welke over het zendingsveld hangen, moet ook gerekend worden het feit, dat de meest waardevolle takken van den zendingsarbeid worden afgesneden, of in elk geval ingekort.

De zendingshospitalen zijn van groote beteekenis gebleken, en vooral Amerika maakte er veel werk van. Maar als de landen zelf in meer of mindere mate zich aan de zieken laten gelegen liggen, en hospitalen stichten en doktoren aanstellen, dan wordt de medische zending veelszins overbodig.

Of ook, men maakt het der zending moeilijk door het niet erkennen van de diploma's harer doktoren, en eischt een nieuwe opleiding of tenminste een nieuw examen en nog wel in de taal van het land; daarmee wordt aan den hospitaldienst de doodsteek gegeven.

Ook probeert een ander land het, door zelf het onderwijs op de scholen ter hand te nemen; en het particuliere onderwijs, wat het zendingsonderwijs vanzelfsprekend is, wordt kortweg verboden. Doet men dit niet, dan wordt toch het onderwijs in de Christelijke religie afgewezen. Men heeft nog wel een middel ter onderdrukking: voor verschillende hoofdvakken op school wordt geëischt inlandsche niet-Christelijke onderwijzers te nemen.

Het is te verstaan, dat de zending, bij deze droeve ervaringen, nieuwe wegen zoekt en nieuwe middelen gebruikt.

Hier vinden wij o.a. de oorzaak van het nauw verband in de laatste jaren gelegd tusschen zending en industrialism, zending en het rural problem. De zendingsarbeiders zijn de poelen der zonde en ellende in de groote fabriekscentra ingegaan, en verrichten maatschappelijk en sociaal werk. Of ook, men brengt het Evangelie als uitwendig verheffende macht naar het platteland, waar de vreeselijke armoede heerscht, en de diepste onkunde.

Dat deze arbeid nog veel verder van het eigenlijke zendingswerk afstaat als schooldienst en hospitaldienst, is duidelijk. Prof. Richter vergelijkt dit werk in de onafzienbare maatschappelijke ellende en onuitsprekelijk grooten sozialen nood bij een druppel op een gloeiende plaat. Het heeft eigenlijk alleen beteekenis als demonstratie van de Christelijke liefde.

Er is, als wij dit alles overzien, dus wel veel schaduw, waarbij het licht schier geheel verdonkerd wordt. Heeft de zending nog wel een toekomst?

Zeker, er worden nog vele bekeerlingen „gemaakt“; de Christelijke kerk op het zendingsveld neemt toe. Doch wat beteekent deze winst, als men in aanmerking neemt, dat de aanwas der bevolking de toename van de Christenen verre overtreft? Zelfs blijft de vrucht der zending verre bij het geboorteoverschot der Inlandsche bevolking ten achter!

Meer dan ooit geldt voor de zending: zien in het gebod en blind zijn voor de toekomst. Christus vraagt van Zijn gemeente gehoorzaamheid, maar deze is een gehoorzaamheid des geloofs, van het geloof dat de wereld overwint. Want het is niet de zending, die de volken tot Christus brengt; het is Christus zelf, die rijdt op het witte paard, overwinnende en opdat Hij overwinne, die de volken door de prediking van het Evangelie wint.

J. D. W.

Afwachten — en dan geen problemen meer.

De S. Wouters schrijft in „Soester Kerkb.“ over de Buchman-beweging.

Merkwaardige staaltjes, die het bovengenoemde bevestigen, vonden we in een correspondentie uit Londen, over de Buchmanbeweging, opgenomen in de „N. Rott. Crt.“ van 10 Febr. j.l. Daar wordt, heel typeerend weer, van Buchman gezegd, dat hij om het dogma zich niet bekommert, maar het geloof beleven wil. Hij wil terug naar de eerste eeuw van het Christendom en daartoe groepen vormen van geloovigen om het even uit welk Kerkgenootschap, mits zij de onmiddellijke leiding van God willen aanvaren. Lees nu eens goed het volgende zinnetje: De groeper staat des ochtends op met een tot alles bereiden geest: waar God Hem leiden wil, gaat hij; in alle moeilijkheden wacht hij rustig en geloovig op die ingeving van boven: zoo wordt alles eenvoudig, er bestaan geen problemen meer. Hier zitten we reeds heelemaal in de lijdelijke hoek. Afwachten. Ingevingen krijgen. Zie echter hier tegenover weer het „bid en werk“.

In dat artikel leest ge zelfs: „Ik hoorde in de Central Hall een professor in de oeconomie uit Zuid-Afrika verzekeren, dat het probleem van den gouden standaard voor het menschelijk verstand te veel is, maar in den groepsgeest zonder moeite is op te lossen. Laat de gouverneur van de Bank van Engeland, zoo sprak hij, samenkomen met zijn collega's uit andere landen, laat hen eerlijk (maar eerlijk, weet gij!) de leiding van God aanvaren en er is geen probleem

meer“. Zeer geachte lezers — wordt zoo alles niet heel eenvoudig! Stel U maar onder leiding, zooals de Buchmanbeweging wil, en alle kwesties worden opgelost. We vragen echter: Waarom toont ons de Schrift dan toch zoo de worsteling der geloovigen! Hoe ze smeekten en baden, maar tegelijk vaak de allermeestelijke beslissingen moesten nemen! Hoe werd er geboden juist om wijsheid en inzicht om te handelen. Het bedoelde artikel schrijft echter: Om wijsheid zucht de groeper niet eens! De beweging is een verschijnsel temeer van den afkeer van het verstand, die onzen tijd kenmerkt. „Ze is irrationeel“, schreef iemand in „Oxford and the groups“.

Juist; het Irrationalisme eener voorafgaande periode kan ook in deze late vrucht zich nog doen gelden. En — velen voor een tijd vereenigen, die toch geen ware eenheid zullen vormen.

De Christelijke Gereformeerden en de vrouw.

Dr E. D. Kraan schrijft in „Geref. Kerkbl. Hoek van Holland“ etc.:

In het Mei-nummer van „Belijden en Beleven“, het orgaan van den Bond van Chr. Geref. Meisjesverenigingen, geeft de veldprediker Ds H. Janssen, op de vraag: „Waarom mogen de vrouwelijke lidmaten geen stem uithbrengen bij het beroepen van een predikant?“ het volgende antwoord:

„Reeds jaren lang ben ik van oordeel, dat de vrouw in de gemeente het stemrecht toekomt, om de eenvoudige reden, dat zij belijdenis des geloofs heeft afgelegd en tot lidmate der gemeente is aangenomen.

Nu is mij nooit duidelijk geworden, waarom da men aan de vrouwelijke lidmaten het stemrecht onthoudt.

Zijnerzijds voegt Dr Kraan dan hieraan de opmerking toe:

Het is in de laatste jaren meer dan eens voorgekomen, dat, wanneer hij ons nog maar de vraag werd opgeworpen, of er niet eenige verandering moest komen in de inrichting van den eeredienst, in het gezang der gemeente, en ook in de kerkelijke positie der vrouw, er aan den Chr. Geref. kant dadelijk gereed stonden om ons te verketteren en te veroordeelen en om uit te roepen, hoe ernstig wij toch wel achteruitgaan en verwerdlijken.

En tegen dien geest kan het nu toch een heilzaam tegengif zijn, wanneer er uit den Chr. Geref. kring zelf stemmen opgaan, die zeggen: wij denken over die verandering in den eeredienst en gezang en de positie der vrouw precies als zij.

Geduld, geduld; de leiding van „De Wekker“ blijft hoe langer hoe meer een tegen-beweging wakker roepen.

De Cock en Schortinghuis.

Dr E. D. Kraan schrijft in „Geref. Kerkbl. Hoek van Holland“ etc. interessante artikelen ter bestrijding van wat in „Onder Eigen Vaandel“ over de Afscheiding is „ten beste gegeven“. De stukken vliegen eraf, Tegen D. Verschoor (tot wie ook Prof. Dr A. G. Honig in „De Bazuin“ enkele corrigeerende artikelen richtte) merkt Dr Kraan op:

Tot nog toe werd algemeen aangenomen, dat D. Cock, die als een „lichte“ dominee begon, tot verandering is gekomen, vooral door het lezen van de Institutie van Calvijn en de Drie Formulieren van Eenigheid. Maar Ds Verschoor schijnt van een ander gevoelen te zijn. Hij schijnt te meenen, dat mannen al Schortinghuis, De Cock's geestelijke vaders waren. Nu is het natuurlijk geheel Ds Verschoor's recht, dit te meenen. Maar als hij deze meening publiceert, moet hij haar ook bewijzen. Met algemeene beschouwingen zijn wij niet klaar. Hier moeten feiten geconstateerd. En dan geloof ik, dat deze moeilijk te vinden zullen zijn. Dr G. Keizer publiceerde in zijn pas verschenen standaardwerk ook uit de catalogus van boeken, die De Cock te Ulrum op zijn studeerkamer had staan. Maar daarin is niet één naam van de door Ds Verschoor genoemde schrijvers te vinden. En ook in de geschriften, die De Cock zelf publiceerde, schijnt hij nooit een van die schrijvers aangehaald te hebben, die naar Ds Verschoor's opvatting, zijn geestelijke leermeesters zouden zijn geweest. Wel moet één der ouderlingen van Ulrum, broeder J. J. Beukema, die groten invloed op De Cock's verandering heeft gehad, min of meer een man geweest zijn van het type als Ds Verschoor bedoelt; maar De Cock liet zich toch niet door dezen voeren tot separatisme en wist de zachten drang in die richting op hem geëffend te weerstaan.

Ook dit vraagt de aandacht:

Het spreekt boekdeelen, dat de eerste geschriften die De Cock de wereld inzond, een nieuwe uitgaaf van de Drie Formulieren van Eenigheid en van het Kort Begrip — welk gezelschapsman zou dit ook doen?

Valsch vernuft.

Ds A. B. W. M. Kok citeert in „Zeeuwache Kerkb.“ enkele passages uit Bavincks „Welsprekendheid“. Om dit over valsch vernuft:

Van valsch vernuft geeft hij enkele typeerende staaltjes: Als men op de vraag: Waarom vatte Mozes de slang bij den staart en niet bij den kop, diepzinzig antwoorden durft: omdat de kop in 't paradijs vermorzeld was. Als men met mystischen blik in de mannen der Samaritaansche vrouw de vijf boeken van Mozes aanschouwt. Als men in het huwelijk van Izabella en Rebekka de wijze afgeschaduwd ziet, waarop Christus zijn bruid, de gemeente, zich verwerft. Als men dit alles en nog veel meer als het Woord Gods verkondigen durft, zal het aan succes niet ontbreken.

In „De Nieuw...

Den 1en Mei hield John He... Universiteit te... predikatie, wa... katholieke onde... er in bepaald... staan, welke... den jongen m... weer actueel... voor ons.

Tekst der pre...

Cum aute... vitatis, e... lius unicu... erat.

En toen H... een doode u... der: en deze v...

De inleiding:

Op dezen d... feesten van d... een Heilige, e... bedien en tran... zwerfen verdi... „belangrijk“ b... brengen van e... der evangelis... evangelieverko... als bisschop v... der; niet doo... volle geloofsv... een andere He... kring aanroep... hoesten de bek... verkregen. He... zij bad, en he... door zij hem... er de vurighe... hij tot haar: „... kan niet verlo... vulling, en we... Niet alleen be... keering werd l... maar een leem... velen ter gere... was de zoon... licht geweest... wij grooten d... H. Monica, d... vleesch, en la... leden heeft n...

Naar Monica... Kerk heeft er ee...

De Kerk he... uitgekozen, e... treurende we... stadspoort, toe... gen zoon te b... niet; (Luc. V... de doode verr... verheverer w... voor het licha... loost zijn ziel... Haar zoon m... kwam en in l... lang hij slaaf... was van kette... Zij deed den E... zich uit met...

Toepassing:

En zoo wor... evangelie, een... dierend weekl... zoo door haar... ontvangt vanu... als figuur der... van den Prof... uw rouw en... Oosten en aar... van U heen te... de Heer zal z... kinderen van...

Ik merk hie... is uit het ver...

Nadere toepas...

Mijne Broe... Zondag van e... van de H. M... zorgen, waar... als wij hier i... gene te versl... het gemis zo... goed te make... deel van onze... en moeder h... niet langer b... verslet dan... spreekt door... mag zij zich t... van „Alma M... voorbeeld va... enerzijds is... en „Causa n... schap“, en... „Zetel d'r w... sloten leeft i... van een tuin... drukke stad... de lieve en t... zelf te prijz... (Eil. XXIV, 1... doorloopen h... van de Zee, e... den oceaen“.

Monica, en het onderwijs.

In „De Nieuwe Eeuw” (roomsch) wordt meegedeeld:

Den 4en Mei 1856, op den feestdag van Sint Monica, hield John Henry Newman in de kerk der katholieke Universiteit te Dublin, waar hij toen rector was, een predikatie, waarin hij de hooge taak van het specifiek-katholiek onderwijs op uitnemende wijze belichtte. Nu er in bepaalde landen zulke sterke stroomingen opstaan, welke aan de Kerk het recht op vorming van den jongen mensch betwisten, wordt deze predikatie weer actueel. Dom J. B. de Glas O.S.B. vertaalde ze voor ons.

Tekst der preek was Luc. 7: 12:

Cum autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae: et haec vidua erat.

En toen Hij de stadspoort naderde, zie, daar werd een doode uitgedragen, de eenige zoon van zijn moeder: en deze was weduwe.

De inleiding:

Op dezen dag viert een der merkwaardigste feesten van den kerkelijken kalender. Wij herdenken een Heilige, die de Hemelkroon voorzeker met gebieden en tranen, met slapeloze nachten en moeizame zwerven verdiend heeft, maar niet in 't vervullen van 'n belangrijk kerkelijk ambt, niet in 't uitvoeren van een of ander gewichtig plan of van een der evangelische raden; niet als prediker, leeraar, evangelieverkondiger, hervormer of geloofsheid; niet als bisschop van een kudde, of als burgerlijk bestuurder; niet door welsprekendheid, wijsheid of succesvolle geloofsverdediging; niet op de zelfde manier als een andere Heilige, die wij in den loop van den jaar-kring aanroepen: maar als een moeder, die met haar hoeden de bekeerling van haar zoon gezocht heeft en verkregen. Het was geen gewone zoon, voor wien zij bad, en het was geen gewoon smeekgebed, waardoor zij hem gewonnen heeft. Toen een heilig man er de vurigheid van zag, eer het uitwerking had, sprak hij tot haar: „Ga in vrede, de zoon van zulke gebeden kan niet verloren gaan”. De voorspelling ging in vervulling, en werd nog overtroffen door de werkelijkheid. Niet alleen bekeerde die jongeman, maar na zijn bekeerling werd hij een Heilige, en niet alleen een Heilige, maar een leeraar bovendien, en 'hij onderrichtte er velen ter gerechtigheid” (Dan. XII, 3) St. Augustinus was de zoon voor wien zij bad, en als hij sinds een licht geweest is voor alle eeuwen der Kerk, dan zijn wij grooten dank verschuldigd aan zijn moeder, de H. Monica, die hem eerst gebaad heeft naar het vleesch, en later voor hem nieuwe barenswenen geleden heeft naar den geest!

Naar Monica zoekt dus de prediking op dien dag, de Kerk heeft er een tekst bij gezocht, en dat is Lucas 7: 12:

De Kerk heeft voor dit feest dit bepaalde evangelie uitgekozen, en zoo de H. Monica vergeleken met de treurende weduwe, die Onzen Heer ontmoette bij de stadspoort, toen zij uitging om het lijk van haar eenigen zoon te begraven. Hij zag haar en zeide: „Ween niet”; (Luc. VII, 13) en Hij raakte de haar aan, en de doode verrees. St. Monica vroeg en verkreeg een verhever wonder. Menige moeder, die bezorgd is voor het lichamelijke welzijn van haar zoon, verwaarloost zijn ziel. De Heilige van dezen dag deed dit niet. Haar zoon mocht al talentvol zijn, welsprekend, bekwaam en in aanzien: dat alles was haar niets, zoolang hij slaaf was van de zonde, zoolang hij de prooi was van ketterij. Zij begeerde zijn waarachtig leven. Zij deed den Hemel geweld aan met gebeden, en putte zich uit met haar bidden.

Toepassing:

En zoo wordt Monica, evenals de weduwe van het evangelie, een beeld van de Heilige Kerk, die voortdurend weeklaagt over haar verloren kinderen, en zoo door haar dringende gebeden voortdurend terug ontvangt vanuit het graf van de zonde. En tot Monica als figuur der Kerk kunnen wij de woorden richten van den Profeet: Leg af, Jerusalem, de kleeren van uw rouw en droefheid: sta op en zie' uit naar het Oosten en aanschouw uw kinderen. Want zij gingen van U heen te voet en weggeleid door vijanden; maar de Heer zal ze tot u voeren gekroond met eere, als kinderen van het koninkrijk”. (Har., V, 1, 5-6).

Ik merk hier op, dat dit niet slechts een gebeurtenis is uit het verleden, maar van alle tijden.

Nadere toepassing:

Mijne Broeders, het treft gelukkig, dat de eerste Zondag van onze Universiteits-Mis op het feest valt van de H. Monica. Is niet een van de voornaamste zorgen, waar een Universiteit mee belast is, vooral als wij hier in deze gewijde plaats bijeen komen, datgene te verschaffen, waar die merkwaardige Heilige het gemis zoozeer van gevoelde, en dat zij poogde goed te maken door haar gebeden? Is het niet een deel van onze bijzondere taak uit de handen van vader en moeder hen aan te nemen, die vader en moeder niet langer bij zich kunnen houden? Terwijl de Universiteit dan ook alle wetenschappen onderwijst, en spreekt door den mond van filosofen en wijzen, mag zij zich tevens verheugen in de bekende benaming van „Alma Mater”. Zij is een moeder, die naar het voorbeeld van de hoogste en heiligste der moeders enerzijds is „Mater amabilis”, „Beminnelijke moeder” en „Causa nostrae laetitiae”, „Oorzaak onzer blijdschap”, en anderzijds eveneens „Sedes sapientiae”, „Zetel der wijsheid”. Zij is een moeder, die niet besloten leeft in een familiekring en in de schaduwen van een tuin, maar in de wijde wereld, in de volkrijke, drukke stad, en die evenals onze hemelsche Moeder, de lieve en teedere Maria, het bestaan durft „zich zelf te prijzen en te roemen en haar mond te openen” (Eil., XXIV, 1-2), „omdat zij alleen het hemelrood doorloopen heeft, en is doorgedrongen tot den bodem van de Zee, en heeft gewandeld over de golven van den oceaan”, (ibid., 8), en omdat zij alleen op elk

gebied van menschelijke wetenschap in staat is te weerleggen en terecht te wijzen wie kennis zouden willen stellen tegen kennis, en waarheid in tegenspraak met waarheid, en de wereld zouden willen wijsmaken, dat men om godsdienstig te zijn onwetend wezen moet, en om intellectueel te zijn, ongeloofig.

De preek is vol van de roomsche misverstanden, en een sterk sprekend staal van bijbelverkrachting. En toch wil ik het woord doorgeven; ik geloof, dat het om den toon, om de verbintenis tusschen belijdenis en onderwijs, om de erkenning van de plaats van de geïnstitueerde kerk in de vrijmaking van alle onderwijs, ook van onze lezers de aandacht verdient. De uitwerking der gedachten, die is natuurlijk bij ons volstrekt anders; maar dat behoeft ik niet opzettelijk in herinnering te brengen.

K. S.

BOEKBESPREKING

J. de Lange, „De Afscheiding te Leiden”, historisch geschilderd.

J. H. Donner — Rotterdam — 1934.

Een aardig boekje van 101 bladzijden, dat ook buiten Leiden de aandacht trekt, en mag, omdat het ook verscheiden dingen naar voren brengt, die voor de algemeene typeering van de Afscheiding, en van hetgeen zich daar om heen bewogen heeft, betekenis hebben. Den schrijver moet de eer gegeven worden, dat hij zelfstandig heeft onderzocht, en naar voren heeft gebracht wat ten deele nog niet bekend was. Met name uit het archief der kerk van Leiden, het Leidsche gemeentearchief en het Rijksarchief te Den Haag heeft hij zelfstandig enkele gegevens verzameld en hier naar voren gebracht. Over Ds Donner en Ds Holster krijgen we ook iets te hooren, portretten van hen zijn opgenomen. Inzake de kwestie van de erkenning door de overheid, de correspondentie ermee, en de vereeniging met de Brummelkampianen wordt ook veel interessants bijeengebracht. Kortom, we hebben hier een studie, die werkelijk niet verdient, dat ze vergeten wordt, of alleen de belangstelling van de Leidenaars verdient. Wie over de Afscheiding voortaan schrijven wil, kan deze historische studie slechts tot zijn schade voorbijgaan.

K. S.

Dr L. v. d. Zanden, „Kerk en Nationaal-Socialisme”.

J. H. Kok, N.V. — Kampen — 1934.

Een referaat ligt hier voor ons, dat Dr v. d. Zanden gehouden heeft ter jongste predikantenconferentie. Oorspronkelijk is het niet bestemd geweest voor publicatie; toen schr. er toe overging, ontbrak hem de tijd tot nadere verzorging en verwijzing in voetnoten en anderszins. Wij willen daarmee rekening houden, ook als wij eenige incongruentie zien in wat wel en wat niet geciteerd wordt, of als bron vermeld wordt. Het referaat zelf is duidelijk. Hier en daar zou ik zelf de critiek iets scherper hebben willen stellen; wat ik van den schrijver te Kampen indertijd hoorde, leek me uit dit oogpunt nog iets sterker en dus op dit punt ook nog iets beter dan wat hier voor ons ligt. Het referaat verdient algemeene belangstelling, ook van wie zich niet direct interesseert voor de kerkelijke en kerkrechtelijke zijde van het vraagstuk; immers, voor een groot deel wijdt de schrijver zijn brochure aan het nationaal-socialisme zelf, zonder rechtstreeks zich nog in te laten met de vraag, wat de kerk heeft te verwachten, of te doen.

K. S.

Ons nieuwe leesboek, voor de Christelijke school verzameld door P. J. Risseeuw en G. K. de Wilde.

J. B. Wolters U.M. N.V. — Groningen, Den Haag, Batavia.

Uiteraard is ons blad niet de eerst-aangewezen plaats voor het bespreken van uitgaven die specifieke schooluitgaven zijn. Maar nu deze serie leesboekjes voor het lager onderwijs ons werd toegezonden, willen we er met genoegen de aandacht op vestigen. In zes deeltjes, elk van ruim 100 blz., en tegen een prijs van f 0.80 per stuk, wordt getracht regelmatige opklimming in moeilijkheid van leesstof te geven, bij afwisseling en gewenschte frisheid. In die poging zijn de verzamelaars zeker geslaagd. Ieder boekje op zichzelf is een aardig geheel, waartoe ook de illustraties van Jaap Veenendaal, Pol Dom en Sierk Schröder het hunne bijdragen. 't Laatste deeltje, bestemd voor het zevende leerjaar en het voortgezet onderwijs, heeft zelfs het uiterlijk van een eenvoudige bloemlezing uit de letterkunde. Reeds verschenen de beide eerste deeltjes in tweeden druk, bewijs dat de serie de belangstelling vindt die ze ongetwijfeld verdient. Het verdienstelijke is vooral, dat de samenstellers van meet aan er naar streeven leesstof te brengen, die staat op literair peil.

Kerk en Maatschappij in verleden en heden. Beknopt Christelijk Encyclopaedisch Handboek, door Dr J. C. Rullmann en Dr J. A. Nederbragt.

N.V. U.M. Enum — Amsterdam 1934.

We ontvingen de eerste vellen van deze uitgave, die een korte encyclopaedie bedoelt te zijn op het gebied van Kerk en Maatschappij. Het werk zal in 20 afleveringen compleet zijn, die in twee banden verenigd worden, een band over de Kerk, verzorgd door Dr Rullmann, en een band over de Maatschappij, d.w.z. over Maatschappelijke, Economische en Monetair Vraagstukken, van de hand van Dr Nederbragt. De bladzijden zijn over

twee kolommen bedrukt. De afleveringen verschijnen maandelijks. Portretten en kleurenplaten zijn tusschen den tekst opgenomen.

Jaarboekje van het Verband van Evangelisatie-commissies van Gereformeerde Kerken in Nederland. 1934.

N.V. W. D. Meinema — Delft.

Dit onder ons reeds bekend geworden jaarboekje viert zijn eerste lustrum. Waren de eerste jaargangen vooral propagandistisch van karakter, langzamerhand, aldus zegt het voorwoord, is dat niet meer noodig en kan het boekje „zijn positie nemen in het verschaffen van adressen-materiaal”. Het redactionele gedeelte, verzorgd door de Bestuursleden van het Verband en zijn adviseur, Prof. Dr F. W. Grosheide, „bedoelt korte instructieve artikelen te geven, waarin deels enkele takken van arbeid nader worden toegelicht, deels bezieling gewekt voor het heerlijk doel, dat de Geref. Evangelisatie beoogt”. De secretaris, Dr J. R. Goris van Apeldoorn, geeft een artikel: „Wat is, wat bedoelt en hoe werkt het Verband”, dat de hoofdlijnen aangeeft van het beeld, dat in zijn details in de ruim 50 bladzijden van het tweede, praktische gedeelte, wordt uitgewerkt. Het geheele boekje is 85 bladzijden groot en tegen een bedrag van f 0.40 aan het secretariaat (P. Joubertstraat 2, Apeldoorn) of bij den uitgever te verkrijgen.

Koningin Emma, door D. Hans, met een woord vooraf van den Minister van Staat, Dr H. Colijn.

A. W. Sijthoffs U.M. — Leiden.

De leider van de Ned. journalisten, D. Hans, die van vlakbij de gebeurtenissen in ons Vorstenhuis heeft meegemaakt, heeft een boekje gegeven (78 blz. groot) over de overleden Koningin-Moeder, dat zijn beste aanbeveling heeft in het woord van Dr Colijn: „Wie de Koningin-Moeder persoonlijk gekend hebben, bij die bestaat geen oogenblik twijfel aan de juistheid der visie van den schrijver. Het geschilderde beeld is natuurgetroou”. Een aantal mooie reproducties verlichten het, in royaal formaat uitgegeven boek, dat tot den prijs van f 1.25 verkrijgbaar is en aller aandacht verdient, opdat, gelijk Dr Colijn het uitdrukt: „dit schoone levensbeeld in brede kring worde vastgehouden”.

DE KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Drietal te:

Vleuten-De Meern: Cand. F. van Dijk te Kampen, Cand. D. J. Ras te Scheveningen, en Cand. H. de Valk te Rotterdam. Niezijl: Cand. S. G. Bloem te Groningen, Cand. M. Geertsema te Zuidwolde (Gr.), en Cand. B. Holwerda te Houwerzijl.

Beroepen te:

Dokkum: G. Smeenk te Blokzijl. Eefde-Gorssel: Cand. H. N. Ridderbos te Kampen. Hazerswoude: Cand. H. de Valk te Rotterdam. Niezijl: Cand. S. G. Bloem te Groningen. Oud-Loosdrecht: Cand. L. Kuiper Jr. te Bilthoven. Vleuten-De Meern: Cand. D. J. Ras te Scheveningen.

Aangenomen naar:

Eindhoven: G. Zeyl te De Glind bij Achterveld. Nieuw-Loosdrecht: J. Versteeg te Nieuwerkerk a. d. IJssel.

Intrede te:

Hijlaard: Cand. H. Numan. Tekst: 2 Cor. 5: 19 en 20.

Afscheid van:

Eindhoven: Dr K. Sietsma. Tekst: 1 Cor. 1: 20 en 21 (8 Mei).

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Door de Classis Enkhuizen der Geref. Kerken is praeparator geëxamineerd en beroepbaar verklaard cand. F. E. Hockstra, cand. aan de V. U. Gaarne zal hij de Kerken des Zondags dienen en een eventueel beroep in overweging nemen. Zijn adres is: Turfhaven 13, Hoorn (N.-H.).

— De Classis Rotterdam der Geref. Kerken in Nederland heeft praeparator geëxamineerd en beroepbaar verklaard den heer D. Vreugdenhil, candidaat aan de Theologische School te Kampen.

De heer Vreugdenhil zal gaarne de Geref. Kerken des Zondags dienen en een eventueel beroep terstond in overweging nemen.

Zijn adres is: Waterloostraat 107, Rotterdam (Kralingen).

Arbeid onder de Chinezen.

Naar wij vernemen, heeft de kerkeraad der Geref. Kerk van Rotterdam-Zuid (Katendrecht) besloten tot het instellen van een 5e predikantsplaats. Voor deze plaats zal einde dezer maand worden beroepen de heer A. F. J. Piron, cand. tot den H. Dienst, te Heemstede, die dan speciaal zal werkzaam zijn voor den Evangelisatie-arbeid onder de Chinezen.

De Geref. Kerken en de Alledag-Kerk.

Ter jongste vergadering van de classis Haarlem bracht Ds L. Hoorweg Jr., Geref. predikant te Haarlem, rapport uit namens de door de classis benoemde commissie inzake de Alledag-kerk. De classis sprak, gehoord dit rapport, bij meerderheid van stemmen uit, dat de medewerking aan de Alledag-kerk moet worden gelaten aan de persoonlijke beslissing van den Dienaar des Woords, desgewenscht in overleg met zijn kerkeraad.

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND”.

Afscheid van:

Andijk: J. Diepersloot. Tekst: Luc. 19: 10.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Arnhem (2e maal): L. S. den Boer te Leerdam. Haarlem-Noord: G. Salomons te Amsterdam-West. Nieuwpoort: N. de Jong te Rijsburg. Sneek: W. Heerma te Aalsmeer. IJmuiden: A. Dubois te Oud-Beijerland.

Bedankt voor:

Werkendam: N. de Jong te Rijsburg.

Overleden:

J. de Bruin, Emer.-pred. Chr. Geref. Kerk te Baarn, 72 jaar.